

Bilaga 6 – Miljökonsekvensbeskrivning

1. Sammanfattning

En ny avfallsplan har tagits fram med tio mål som ska visa vägen för kommunens avfallsarbete fram till 2025.

Med avfallsplanen får kommunen stöd att arbeta med olika miljöproblem. Det kan vara resurser som går förlorade när avfallet inte sorteras rätt, spridning av miljögifter till naturen genom nedskräpning och utsläpp av växthusgaser när avfallet transporteras till en avfallsanläggning.

Avfallsplanen kommer hjälpa kommunen att driva avfallsfrågorna framåt och bidra till miljömålen. Framförallt genom ökad återvinning, minskade sopmängder och fossilfria transporter.

De mål och åtgärder som finns med i avfallsplanen kommer att få positiva miljöeffekter. De väntas även ha en liten positiv påverkan på miljö kvalitetsnormerna för luft och vatten.

Några negativa miljöeffekter har inte framkommit i miljökonsekvensbeskrivningen.

2. Kort om avfallsplanens innehåll

Tranås kommuns avfallsplan fastställer inriktningen på kommunens strategiska arbete inom avfallsområdet. Innehållet följer Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2017:2) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall.

Syftet med avfallsplanen är att främja en god resurshushållning genom mål och åtgärder som tar kommunen uppåt i avfallstrappan.

Utifrån fyra inriktningsmål och nio fokusområden har tio mål valts ut som kommer vara motorn i avfallsarbetet och fungera som en tydlig målbild fram till 2025. Till varje mål finns två till sex åtgärder kopplade. Alla i kommunen berörs av åtgärderna i olika omfattning. Huvudansvaret för att genomföra åtgärderna har fördelats mellan kommunens förvaltningar.

För att genomföra planen kommer en verksamhetsplan tas fram varje år och målen följas upp med nyckeltal.

Mål 1

Tranås kommun ska inspirera alla som bor och verkar i kommunen till en hållbar konsumtion och kommunens verksamheter ska visa vägen

Mål 2

Sopmängden i kärlet ska halveras

Mål 3

Matsvinnet i kök och serveringslokaler ska minska med 25 %

Mål 4

Tranås kommun ska främja och bidra till en ökad återanvändning

Mål 5

Alla förpackningar och tidningar ska sorteras till materialåtervinning

Mål 6

Den allmänna kunskapen kring nedskräpning ska öka

Mål 7

Avfallens miljöpåverkan ska minska

Mål 8

Miljöerna där avfall lämnas ska vara inbjudande, tillgängliga och användarvänliga

Mål 9

Avfallshanteringen ska bedrivas med en så låg klimatpåverkan som möjligt

Mål 10

Avfallsservicen i flerbostadshus ska öka

3. Kopplingar till andra mål och planer

Avfallsplanen är en viktig del för att uppfylla hållbarhetsmål och andra strategiska planer.

Klimat- och energistrategi

I klimat- och energistrategin för Jönköpings län från 2019 finns en vision att Jönköpings län ska vara ett klimatsmart plusenergilän senast 2045. För att nå visionen finns tre övergripande mål, där ett av dem har en koppling till kommunens avfallsplan: "Senast 2045 är de totala utsläppen av växthusgaser från Jönköpings län lägre än 1 ton per invånare och år." För att nå målet behövs bland annat förändrade konsumtionsvanor, minskat matsvinn och ökad återanvändning och återvinning, områden som finns med i avfallsplanen.

Regionala miljömålsprogram

Två av de regionala åtgärdsprogrammen "Hälsans miljömål – Åtgärdsprogram 2016-2020" och "Minskad klimatpåverkan – Åtgärdsprogram 2015-2019", berör avfallsplanens område. Åtgärder som finns med i åtgärdsprogrammen handlar om ökad återvinning av avfall, minskat matsvinn från offentlig verksamhet och kunskaphöjning om matens klimatpåverkan. Avfallsplanens mål främjar uppfyllandet av åtgärderna.

Lokala miljömål

Tranås lokala miljömål från 2014 fokuserar främst på frisk luft och rent vatten och det finns få beröringspunkter med avfallsplanen.

Tranås översiktsplan

En ny översiktsplan är på gång i kommunen och flera avstämningar har gjorts mellan de båda planerna. Beröringspunkter är framförallt hållbar utveckling av boendemiljöer och ytbehov för avfallsanläggningar.

Miljö kvalitetsmål

Generationsmålet i Sverige är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Det är främst tre nationella miljö kvalitetsmål som har kopplingar till avfallsplanen: Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö och God bebyggd miljö.

För att nå Begränsad klimatpåverkan nämns minskat matsvinn inom kommunala verksamheter som en viktig åtgärd, vilken återfinns i ett av avfallsplanens mål.

För Giftfri miljö nämns miljökrav vid kommunens upphandlingar som en åtgärd. Att arbeta med hållbara upphandlingar är en av åtgärderna i avfallsplanen. I Giftfri miljö ingår även arbetet med nedlagda deponier som finns redovisade i avfallsplanen med tillhörande åtgärder.

I God bebyggd miljö finns hållbar avfallshantering med i en av preciseringarna, vilket är ett begrepp som fått genomsyra hela avfallsplanen.

Globala mål för hållbar utveckling

I de globala hållbarhetsmålen ingår social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Arbetet med avfallsplanen bidrar till målen om Rent vatten och sanitet för alla, Hållbara städer och samhällen, Hållbar konsumtion och produktion och Bekämpa klimatförändringarna. Avfallsplanens syfte och mål ligger i linje med intentionerna i de globala målen.

4. Kopplingar till miljö kvalitetsnormer

I Sverige finns det tre olika miljö kvalitetsnormer, de handlar om luftkvalitet, omgivningsbuller och vattenkvalitet.

Luft

Miljö kvalitetsnormer för luft gäller i hela landet. Ämnen som ingår är partiklar, bens(a)-pyren, arsenik, kadmium, nickel, bly, kvävedioxid, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon och bensen.

I centrala Tranås ligger normen för partiklar över utvärderingströskeln vilket innebär att mätning av luftkvaliteten genomförs regelbundet. De senaste årens mätningar har visat en förbättring av värdena.

Avfallsplanen bedöms bidra till en bättre luftkvalitet nationellt eftersom mål och åtgärder styr mot att en mindre mängd avfall lämnas till förbränning. Istället ska återvinning och återanvändning öka och avfall förebyggas.

Buller

Tranås kommun omfattas av miljö kvalitetsnormer för tågbuller och det är framförallt tätbebyggda områden längs järnvägen som berörs. Genomförandet av avfallsplanen bedöms inte påverka miljö kvalitetsnormerna för omgivningsbuller.

Vatten

Miljö kvalitetsnormer för vattendrag, sjöar och grundvatten beskriver vilken miljö kvalitet som ska uppnås för varje vattenförekomst. Sjöar och vattendrag klassas enligt ekologisk och kemisk status, medan grundvatten klassas utifrån kemisk och kvantitativ status.

Påverkan på sjöar och vattendrag i kommunen handlar främst om övergödning och människans påverkan på vattendragets form. I ett fåtal vatten förekommer det för höga halter av miljö störande ämnen.

Avfallsplanen bedöms inte kunna ge en negativ påverkan eller försämra någon miljö kvalitetsnorm för vatten. Genom avfallsplanens åtgärder för att effektivisera transporter kan en viss positiv effekt visa sig genom minskat luftnedfall som når vattnet. Förebyggande arbete för att minska påverkan från nedlagda deponier är också en del av arbetet med att förbättra vattenkvaliteten.

5. Avgränsningar

Avfallsplanen omfattar Tranås kommun och målåret är 2025.

Miljö problem som avfallsplanen tar upp i varierande omfattning är:

- Resursslöseri genom överkonsumtion och linjära flöden
- Materialförluster och miljö påverkan vid felsortering
- Nedskräpning som leder till spridning av plast och andra föroreningar till naturen
- Klimatpåverkan från transporter, avfallsförbränning och produktion av material och livsmedel
- Miljö påverkan vid exploatering utifrån hantering av schaktmassor
- Påverkan på miljön vid produktval
- Föroreningar från nedlagda deponier

6. Avfallsplanens miljö effekter

Avfallsplanen väntas ge positiva miljö effekter genom minskad mängd avfall till förbränning och ökad återvinning. Med en övergång till fossilfria transporter kommer avfallshanteringens klimatpåverkan att minska. Med en hållbar masshanteringsplan kan behovet av att transportera schaktmassor minska och detta leder till minskade utsläpp av växthusgaser.

Minimering av avfall bidrar också till positiva effekter genom minskad användning av engångsmaterial och minskat matsvinn inom kommunens verksamheter. Med

kommunikationsinsatser och ökad dialog kring hållbar konsumtion och de översta stegen i avfallstrappan bidrar avfallsplanen till nya sätt att tänka kring avfallsfrågorna.

Med åtgärder för att öka sorteringen inom kommunens verksamheter och i stadsmiljön kommer återvinning bli en naturlig del av Tranås. Det kommer inte bara att öka återvinningen i kommunens lokaler, utan även inspirera till en ökad återvinning hemma i bostaden och i andra sammanhang.

I en avfallsplan kan det finnas mål och åtgärder som påverkar kommunens egna verksamheter som har ett tillstånd enligt miljöbalken. Sådana verksamheter i Tranås är Norraby återvinningscentral, Tranås avloppsreningsverk och Tranås Energis kraftvärmeverk. Det finns inte med några mål eller åtgärder i den här planen som påverkar deras tillstånd enligt miljöbalken.

6. Betydande miljöpåverkan

Avfallsplanen kommer få en betydande positiv miljöpåverkan genom att den bidrar till en hållbar utveckling inom flera olika områden såsom resurshushållning, hållbar avfallshantering och minskade växthusgaser.

Ingen betydande negativ miljöpåverkan har identifierats i den strategiska miljöbedömningen. Inga åtgärder för att förebygga negativa miljöeffekter föreslås därför i den här miljökonsekvensbeskrivningen. Någon uppföljning av betydande miljöpåverkan blir därför inte heller aktuellt.

7. Överväganden

Avfallstrappan

Att förflytta kommunen uppåt i avfallstrappan har varit en tydlig målbild ändå från start, något som gått som en röd tråd genom hela arbetet med planen. Eftersom kommunen inte tidigare arbetat aktivt med det översta steget att förebygga avfall genomfördes ett pilotprojekt i början av planprocessen för att öka kunskapen inom området, vilket blev en värdefull informationsinsamling till planen. I pilotprojektet var det tänkt att en fastighetsägare till flerbostadshus skulle ingå, vilket inte lyckades. Detta gör att kunskap om fastighetsägarnas perspektiv saknas till viss del.

Attitydarbete

Vi har sett att inom planens alla områden behövs attitydförändringar för att nå resultat. Idag finns redan många förutsättningar på plats för en hållbar avfallshantering, men de följs inte av alla. Därför ligger stort fokus i avfallsplanen på att genomföra olika kommunikationsinsatser och projekt tillsammans med fastighetsägare, kommunens verksamheter och invånare.

Kommunens verksamhetsavfall

Bland kommunens eget verksamhetsavfall har schaktmassorna prioriterats, då de är kommunens största avfallslag och översiktsplanen visar på att utbyggnaden av nya områden kommer att fortsätta även framöver.

Tidigare prioriterade områden

Den tidigare avfallsplanen fokuserade mycket på insamling av matavfall och arbetsmiljö vid slamtömning. Dessa områden lyfts därför inte fram i den nya avfallsplanen. De arbetssätt och erfarenheter som tagits fram de senaste åren kommer att fortsätta även framåt i det löpande arbetet.

Frågor som hänger i luften

Det finns två olösta frågor som har påverkat val av mål och åtgärder och det är lokaliseringen av kommunens återvinningscentral och tillståndsplikten för insamling av förpackningar och tidningar.

Frågan om var en framtida återvinningscentral ska hamna har gjort att utvecklingen av nuvarande återvinningscentral står still. Flera åtgärder har valts ut i avfallsplanen för att hantera att lokaliseringen varken är bestämd eller tidssatt.

För insamling av förpackningar och tidningar håller ett helt nytt system på att införas i Sverige. Bara under planprocessens gång har mycket hänt kring de nya reglerna som träder i kraft 2021. Om förordningarna om förpackningar och tidningar skulle ändras framöver, kan kommunen få helt nya förutsättningar att förhålla sig till.

Koppling till VA-planen

Kretsloppsfrågorna har vi valt att lyfta in i kommunens VA-plan, ett arbete som startat upp parallellt med avfallsplanen.

8. Nollalternativ

Om planen inte genomförs riskerar utvecklingen av avfallsarbetet att stanna av i kommunen. Det kommer också att bli svårt att se en tydlig effekt av det arbete som ändå görs, eftersom det inte kommer finnas någon samordning och gemensam målbild för arbetet.

När vi genomför avfallsplanens mål och åtgärder kommer vi närma oss de nationella och globala målen för hållbar utveckling och om planen inte genomförs kommer takten för att nå dit vara betydligt långsammare.